

Åpenhet som lekkasje

Er Wikileaks villige til å legge egne, interne dokumenter om beslutninger og fremgangsmåter ut på nettet?

Meninger

Einar Øverenget

Publisert: 11.des. 2010 12:54 Oppdatert: 12.okt. 2011 20:52

Les også:

Budbringer. «Our goal is to bring important news and information to the public.» Slik presenterer Wikileaks seg på sitt eget nettsted: Som forkjempere for det åpne samfunn - for demokrati, innsyn og offentlighet - men hva velger de å gjøre om de sitter på mulighetene til å offentliggjøre dokumenter som er egnet til å skade det åpne samfunn?

Kan Wikileaks unnslippe det ansvaret ved å ta budbringerens posisjon? Jeg er ikke overbevist. Wikileaks bedriver aktiv, utadrettet kommunikasjon og de fatter beslutninger som har gjort sitt til at nettstedet selv er blitt en maktfaktor. Derfor må Wikileaks møtes med den samme kritiske innstilling vi møter andre maktutøvere med.

Snakke fritt

Hvilket ansvar har Wikileaks for sine handlinger? Hva er konsekvensene av disse handlingene? En ting er å offentliggjøre dokumentasjon på krigsforbrytelser, en annen er å beslutte å offentliggjøre diplomatiske dokumenter som hverken dokumenterer forbrytelser eller uønsket aktivitet for den saks skyld.

Det er ikke forbrytersk at diplomater fører en direkte og tydelig tale - og kanskje også er direkte ufine i sine karakteristikk av andre mennesker - i en kommunikasjon som ikke er ment å skulle offentliggjøres. Det er ikke engang uønsket. Jeg mener strengt tatt at det må være en fordel at de kan snakke noenlunde fritt. Er det skamfullt om det blir kjent? Absolutt. Er det pikant om det blir kjent hvordan enkelte innen det amerikanske diplomatiet omtaler Berlusconi? Uten tvil. Vekker det vår nysgjerrighet, vil vi vite det? Det kan virke slik. Er vi tjent med det?

Et kraftfullt våpen

Et velfungerende diplomati kan noen ganger være det eneste alternativ til krig, og det diplomatiet kan utøves på mange måter. En måte finner vi innenfor det formelle diplomati, som er gjennomsyret av etikette og som av den grunn også godt tåler

offentlighetens lys. En annen måte diplomatiet utøves på kan være av en art som ikke tåler offentliggjøring. Det kan skyldes at mennesker som formelt sett ikke snakker med hverandre nettopp gjør det, eller at selve tonen i samtalen ikke egner seg for offentliggjøring.

Pågå i hemmelighet

Ofte kan det uformelle diplomatiet vise seg å være effektivt for å unngå åpne konflikter. Men det fungerer utelukkende når det ikke blir offentliggjort, når det får lov til å pågå i hemmelighet. Den dagen aktørene får det for seg at det vil bli offentlig kjent, opphører denne muligheten. Hemmeligheter er et kraftfullt våpen - både på godt og ondt.

Selv i et demokrati der åpenhet og offentlighet er helt grunnleggende størrelser, må vi erkjenne at de hemmelige tjenester og en viss grad av hemmelighold er en nødvendig forutsetning for å opprettholde og forsvare demokratiet og den vektlegging av åpenhet og innsyn som kjennetegner demokratiet.

Ødeleggende?

Dette høres kanskje paradoksalt ut. Hvordan kan hemmelighold være en forutsetning for åpenhet og innsyn? Og, om det stemmer, kan det motsatte - det å avsløre hemmeligheter - noen ganger være ødeleggende for åpenhet og innsyn? Det siste er et besnærende spørsmål: Ikke minst fordi det innebærer at åpenhet noen ganger kan være av en slikt art at den undergraver det åpne samfunn.

Jeg tror samfunn uten noen form for institusjonalisert hemmelighold - der absolutt all statlig informasjon er offentlig tilgjengelig - raskt vil utarte til samfunn der all informasjon om statens anliggender hemmeligholdes. Mennesker vil etter hvert finne frem til måter å kommunisere på som holdes utenfor alle offentlige kanaler - men i dette tilfelle får man fremveksten av et hemmelighold uten lovhjæmel.

Politisk

Wikileaks handlinger er politiske i sin natur. De hemmelige dokumenter de offentliggjør er politiske, og offentliggjøringen får ofte politiske konsekvenser. Hvilke vurderinger legger Wikileaks til grunn for sine handlinger? De er i posisjon til å påvirke internasjonal politikk, er de villige til å gi oss innsyn i sine egne interne beslutningsprosedyrer.

Er Wikileaks villig til å legge egne, interne dokumenter om beslutninger og fremgangsmåter ut på nettet? Hva om noen andre hadde fått tak i slike dokumenter - dokumenter som beskriver forhold Wikileaks ønsker holde for seg selv - er Wikileaks villige til å legge slike dokumenter ut på, ja, Wikileaks?

Mest lest meninger

Lyssky handel

Finn.no må være landets største omsetningsplass for tyvegods. Men det virker som om hverken Finn.no eller politiet er interessert i å gjøre noe med det.